

oooooooooooooooooooooooooooo

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΛΟΥΚΑΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ε'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Τερπ. περὶ Ὁ μὲν Τερτυλιανὸς καὶ οἱ ἄγιοι, Εἰρη-
ψυχ. κ. 7.
Εἰπν. 2, 4. ναῖος Δουγδούνων καὶ Ἀμθρόσιος Μεδιολά-

χ. 4.
Ἀμφ. 2. νων καὶ Γρηγόριος ὁ Ρώμης, ὁ καλούμενος
8. εἰς τὸν

Ἄσκη. Διάλογος, καὶ ἄλλοι ἴστορίαν ἐνόμισαν τὴν
Γρηγ. δι-
μή. 40. σημερινὴν τοῦ εὐαγγελίου διήγησιν ὁ δὲ
Χρε. περὶ τῶν Πλουσ. θεῖος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, καὶ ὁ ἐν
καὶ τοῦ
Λαζάρου.
Κύριλλ. εἰς ἀγίοις Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, καὶ ὁ Βουλ-
τὴν Σειρ. γαρίας Θεοφύλακτος, καὶ ἄλλοι παραβολὴν
εἰς τὸ κατὰ λόγια.

Λαζ. τὴν αὐτὴν διήγησιν ἀνεκήρυξαν. Ἀληθῶς
δέ, εὖλος στοχασθῆς τὴν φαινομένην ὀλιγό-
τητα τῶν μεταφορῶν καὶ τῶν ἀλληγοριῶν,
τὸν τρόπον τῆς ἴστορικῆς διηγήσεως, τὸ
κατ' ὄνομα τοῦ Λαζάρου πρόσωπον, σχε-
δὸν πείθεσαι, ὅτι ἡ διήγησίς ἐστιν ἴστορία.

εὖλος δὲ πάλιν συλλογισθῆς ὅσας ἔχει μετα-
φοράς, καὶ ἀλληγορίας, καὶ τὸν πλούσιον
εἰσαγόμενον χωρὶς δύναματος διὰ τοῦ « Ἀν-
» θρωπός τις », ἔτι δὲ καὶ τὸ διὰ πρὸ τῆς
κρίσεως παρίστησι τὸν μὲν Λάζαρον εἰς
τοῦ Ἀβραὰμ τοὺς κόλπους, τὸν δὲ πλού-
σιον εἰς τὸν ἄδην, ἀποφασίζεις, διὰ παρα-
βολικῶς ἐλάλησεν ὁ θεάνθρωπος τὰ σήμερον
ἀναγνωσθέντα λόγια. Ἀλλὰ τὴν ἀπορίαν
ταύτην κατὰ κράτος ἔλυσαν τὰ ἀναφανέ-
τα τοῦ εὐαγγελίου παλαιὰ χειρόγραφα, ἐν
οἷς πρὸ τοῦ « Ἀνθρωπός τις ἦν πλούσιος » ὥρα τὴν
κείνηται ταῦτα τὰ λόγια. « Εἶπε δὲ καὶ ἐν ἀμετ.
τῆς νέας
» ἐτέραν παραβολὴν. Ἀνθρωπός τις ἦν Διαθ. ἔνδ.

» πλούσιος κτλ. ». Σχοπός δὲ τῆς παραβολῆς ἐστιν ἡ παράστασις τῆς καταδίκης τῶν φιληδόνων καὶ ἀσπλάγχνων πλουσίων, καὶ τῆς δόξης ἔκείνων, οἵτινες καρτερικῶς ὑποφέρουσι τὴν πτωχείαν καὶ τὴν ἀσθενειαν. Οστις μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας ἀκούσῃ ταύτην τὴν οὐράνιον διδασκαλίαν, ἐὰν μὲν πλούσιος ὑπάρχῃ, γίνεται ἔγκρατὴς καὶ ἐλεήμων· ἐὰν δὲ πτωχὸς καὶ ἀσθενής, γίνεται ἀνδρεῖος καὶ ὑπομονητικός.

<sup>Λουκ. 18.
19.</sup> Εἶπεν ὁ Κύριος· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς.

Ἐβαπτον τοὺς παλαιοὺς καιροὺς διὰ βαφῆς ἐκ τῶν κογχυλίων κατεσκευασμένης τὰ ἐνδύματα, καὶ ὠνόμαζον αὐτὰ πορφύρας ἐκ τοῦ πορφυροῦ χρώματος τῆς κογχύλης· βύσσος δὲ ἐλέγοντο τὰ ἐξ Ἰνδίας λινὰ ἴματια· ἥσαν δὲ ἐν τοῖς καιροῖς ἔκείνοις πολυτιμότατα τὰ τοιαῦτα ἐνδύματα. Οὗτος οὖν ὁ πλούσιος, δοτις σημαίνει πάντα φιλήδονον καὶ ἀσπλαγχνὸν πλούσιον, ἐνεδύετο ἴματια πορφυρᾶ καὶ βύσσινα, καὶ εὐφραίνετο οὐχὶ ἐνίστε, ἀλλὰ καθ' ἔκάστην ἡμέραν λαμπρῶς, ἥγουν μεγαλοπρεπῶς, καὶ πολυτελῶς, καὶ πλουσιοπαρόχως, τράπεζαν ἔχων πολλῶν καὶ ποικίλων βρωμάτων καὶ ποτῶν πλήρη, καὶ μουσικὰ ὅργανα, καὶ ἄσματα, καὶ χορούς, καὶ παιγνια, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὅσα ἄχρι τῆς σήμερον βλέπομεν εἰς τὰς αὐλὰς τῶν φιληδόνων καὶ φιλοδέξων πλουσίων, τῶν θεοποιούντων τὴν γαστέρα καὶ δουλευόντων ταῖς ἥδοναῖς τῆς σαρκὸς αὐτῶν.

Πτωχὸς δέ τις ἦν, ὄνοματι Λάζαρος, <sup>Λουκ. 16.
20.</sup> ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων, τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι, ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ.

Διὰ ποίαν ἄραγε αἰτίαν ἐσιώπησε μὲν τὸ τοῦ πλουσίου ὄνομα, ἐφανέρωσε δὲ τὸ τοῦ πτωχοῦ; Ἱνα δεῖξῃ ἀνάξια τῆς τοῦ θεοῦ μνήμης τὰ ὄνόματα τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, οἷος ἦν ὁ τῆς παραβολῆς ταύτης πλούσιος, ἀξια δὲ μνήμης θείας τὰ τῶν δικαίων, οἷος ἦν ὁ πτωχὸς Λάζαρος. Τῶν ἀμαρτωλῶν τὰ ὄνόματα μόνον ἐν τῇ γῇ μνημονεύονται καὶ ἐν τοῖς τάφοις αὐτῶν γράφονται· « Ἐπεκαλέσαντο τὰ ὄνόματα ^{ψαλ. 48.} « αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτῶν »· τὰ δὲ ὄνόματα τῶν δικαίων γεγραμμένα εἰσὶν ἐν ^{20.} ^{Λουκ. 10.} τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ἐν βίβλῳ ζωῆς. Τῶν φιλιπ. 4, πονηρῶν τὰ ὄνόματα οὐδὲ τῆς διὰ στόματος προφορᾶς ἀξια ἔχρινεν ὁ προφητάνας Δαΐδ· « Οὐδὲ οὐ μὴ μνησθῶ, ἐλεγε, τῶν ^{4.} ^{ψαλ. 10.} » ὄνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου »· τὰ δὲ τῶν ἀγαθῶν ὄνόματα ἀξια μνήμης καὶ τιμῆς παρὰ τῷ θεῷ ἔκχρυττε· « Καὶ ἔντιμον ^{αὐτ. 75.} » τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτοῦ ». Βλέπε δὲ πῶς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Λαζάρου συγάπτει πολλὰ καὶ σφοδρὰ πάθη, εἰς δὲ τὸ τοῦ πλουσίου τὸν πλοῦτον καὶ τὰς καθ' ἡμέραν τρυφάς, ἵνα, καὶ τοῦ πτωχοῦ τὴν ὑπομονὴν καὶ τοῦ πλουσίου τὴν σκληρότητα μαθόντες, τοῦ μὲν μιμησώμεθα τὸ καρτερόψυχον, τοῦ δὲ φύγωμεν τὸ σκληροκαρδιον. Πτωχὸς ὁ Λάζαρος· ἀλλὰ τοσοῦτον

πτωχός, ὥστε ἐπεθύμει τῶν ψυχῶν τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου πτωχός, ἀλλὰ καὶ ἄπορος, ὥστε, μὴ ἔχων μηδὲ οἰκίαν μηδὲ στέγην, κατέκειτο εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πλουσίου πτωχὸς καὶ ἀσθενής· οὐ μόνον δὲ ἀσθενής, ἀλλὰ καὶ τετραυματισμένος καὶ ἀκίνητος, ὥστε οἱ σκύλακες ἐρχόμενοι ἔλειχον τὰ τραύματα αὐτοῦ· τοσαῦτα δὲ πάσχων οὐδὲ ἐβλασφήμησεν, οὐδὲ ἐμέμφθη τῆς θείας προνοίας, οὐδὲ ἐκατηγόρησε τοῦ πλουσίου τὴν ἀσπλαγχνίαν, ἀλλ' ὡς ἄλλος Ἰωὼν ὑπέμεινε καρτερικῶς καὶ ἀνδρειοφρόνως. Τοῦτο δὲ φανερόν ἐστι, διότι, ἐὰν μὴ ὑπῆρχε τοιοῦτος, οὐκ ἐσυνώδευον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ οἱ ἀγγεῖοι ἔως τῶν κόλπων τοῦ Ἀβραάμ· Οὐ δὲ πλούσιος, τὰ πορφυρᾶ καὶ βύσσινα ἐγδεδυμένος, καὶ ἀβροδιάτοις τραπέζαις καθ' ἡμέραν εὑφραινόμενος, βλέπων τὸν Λαζάρον πάσχοντα τοσαῦτα ἐλεεινὰ πάθη, οὐδὲ εἰσῆγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὐδὲ ἔδωκεν αὐτῷ ποτε ἴμάτιον ἢ τροφήν, οὐδὲ ἀνέλαβε μικρὰν φροντίδα περὶ τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ, οὐδὲ κανὸν ἐδιώξεν ἀπὸ τῆς αὐλῆς αὐτοῦ τὸν σκύλακας, τοὺς λείχοντας τὰς πληγὰς αὐτοῦ.

^{Ἄνθ. 16, 22.} Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη.

Ἀπέθανεν ὁ πτωχός, ἀπέθανε καὶ ὁ πλούσιος· καὶ τὸν μὲν πτωχὸν παραλαβόντες οἱ ἀγγεῖοι ἔφερον εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ὃ δὲ πλούσιος ἐτάφη. Τί

σημαίνει δὲ ὁ κόλπος τοῦ Ἀβραάμ; καὶ διὰ τί οὐκ εἶπε καὶ περὶ τοῦ πτωχοῦ τὸ ἐτάφη, καθὼς καὶ περὶ τοῦ πλουσίου; Ὁ κόλπος τοῦ Ἀβραάμ σημαίνει τὴν περιοχὴν τῶν ἀγαθῶν, « Ἡ ήτοί μασεν ὁ θεός ^{1. Κρ. 2.} τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν »· κόλπου δὲ ταῦτα ὠνόμασεν, ἐπειδὴ καθὼς ἡ ναῦς, φθάσασα εἰς τὸν λιμένα, ἥσυχαζει ἀπὸ τῆς ταραχῆς τῆς πολυκυμάντου θαλάσσης, οὕτω καὶ ὁ δίκαιος, καταντήσας εἰς τὰ ἀγαπητὰ τοῦ Κυρίου σκηνώματα, ἀναπαύεται ἀπὸ τῆς ζάλης τοῦ πολυταράχου βίου. Τοῦ Ἀβραάμ δὲ κόλπος λέγεται ἡ θεία μακαριότης, ἐπειδὴ ἡ ἐν τῷ σταυρῷ θυσίᾳ τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦνοιξε τὴν θύραν αὐτῆς εἰς τὸν δικαίους· τὸ δὲ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ σῶμα ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἀβραάμ, ἦγουν ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου, συνέστη· « Οὐ γάρ δήπου ἀγγέλων ἐπι- ^{16.} λαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται ». Εἶπε δὲ τὸ ἐτάφη περὶ τοῦ πλουσίου καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ πτωχοῦ, ἐπειδὴ μετὰ θάνατον ἡ μὲν ψυχὴ τοῦ πλουσίου κατέβη εἰς τὸν ἀδην, οὕτινος σύμβολον ὁ τάφος, ὡς τόπος ὑπόγειος καὶ σκοτεινὸς καὶ ζοφώδης· ἡ δὲ τοῦ πτωχοῦ οὐ κατῆλθεν εἰς τὸν ἀδην, ἀλλ' ἀνέβη εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ, ὅστις σημαίνει τὸ αἰώνιον φῶς καὶ τὴν θείαν μακαριότητα· Ἐκ τῶν λόγων τούτων μανθάνομεν, διτὶ μετὰ θάνατον τὰς μὲν τῶν δικαίων ψυχὰς παραλαμβάνουσιν οἱ ἀγιοι ἀγγεῖοι, καὶ κατατάσσουσιν αὐτὰς εἰς τόπον ἀνέσεως, καθὼς τὴν τοῦ Λαζάρου· αἱ δὲ τῶν ἀμαρτωλῶν ψυχαὶ καταβιβάζονται εἰς τόπον βασάνου, καθὼς ἡ τοῦ πλουσίου.

Σημείωσαι δέ, ὅτι οὐδὲ ὁ κόλπος τοῦ Ἀβραὰμ σημαίνει τὸ τέλειον τῆς θείας δόξης, οὐδὲ ὁ ἀδης τὸ τέλειον τῆς κολάσεως· διότι μόνον μετὰ τὴν δευτέραν τοῦ Κυρίου παρουσίαν, καὶ τὴν παγκόσμιον κρίσιν, καὶ τὴν δεσποτικὴν ἀπόφασιν ἀπολαμβάνουσιν οἱ μὲν δίκαιοι τῆς τελειότητος τῆς θείας μακαριότητος, οἱ δὲ ἀμαρτωλοὶ τῆς τελείας κολάσεως, τότε δηλαδή, ὅταν ἐκφωνήσῃ ὁ Κύριος τῆς δόξης εἰς μὲν τοὺς ^{Ματ. 25, 54.} δικαίους «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς ^{αὐτ. 25, 41.} » κόσμου», εἰς δὲ τοὺς ἀμαρτωλούς, «Πορεύεσθε ἀπ' ἔμοι οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ». Ἀκούσωμεν νῦν τέ πράττει ὁ ἐλεεινὸς πλούσιος ἐν τῷ ἀδητῷ εὑρισκόμενος.

^{Δουκ. 16, 23.} Καὶ ἐν τῷ ἀδητῷ, ἐπάρας τοὺς ὄφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὅρᾳ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς φωνήσας, εἶπε· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὑδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὁδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτη.

Ο πλούσιος ὑπὸ τῶν τοῦ ἀδου βασάνων τυραννούμενος, ὑψώσας τοὺς ὄφθαλμοὺς αὐτοῦ ἄγω, βλέπει τὸν Ἀβραὰμ μακρόθεν αὐτοῦ ἐστῶτα, βλέπει δὲ καὶ τὸν Λάζαρον

ἐν τοῖς τοῦ Ἀβραὰμ κόλποις· καὶ τὸν μὲν Ἀβραὰμ βλέπει ὡς ἄνδρα φιλόξενον, τὸν δὲ Λάζαρον ὡς πτωχὸν ὑπ' αὐτοῦ μὴ ἐλεηθέντα, ἵνα ἡ ὥρασις ἐκατέρου αὐξάνῃ τὴν αἰσχύνην, καὶ τῆς ἀσπλάγχνου καρδίας αὐτοῦ τὴν βάσανον. Τί δὲ σημαίνουσιν αἱ φωναὶ τοῦ πλούσιου, καὶ ἡ σίκτρᾳ δέησις, καὶ ἡ δίψα; τὴν ὑπερβολικὴν καὶ ἀφόρητον βάσανον τῶν κολαζομένων· διὰ τοῦτο καὶ οὐχὶ πολὺ ὅδωρ ἐζήτησεν, ἀλλὰ ῥανίδα, ἵνα τὸ ὑπερβάλλον τοῦ πάθους παραστήσῃ· διότι, ὅταν καθ' ὑπερβολὴν πάσχωμεν, καὶ ἡ μικροτάτη παρηγορία μεγίστη λογίζεται. Ἐκ τούτων δὲ μανθάνομεν, ὅτι ὑπερβολικὴ καὶ ἀμετρός ἐστιν ἡ τῶν κολαζομένων τιμωρία, καὶ ὅτι αὐτοὶ βλέπουσι καὶ γνωρίζουσι τοὺς δικαίους οὐ μόνον τοὺς γνωστούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγνωρίστους· βλέπουσι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἀδικηθέντας, πλὴν μακρόθεν· διότι πολλὰ μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τῆς ἀπολαύσεως τῆς αἰώνιου βασιλείας καὶ δόξης. Βλέπει δὲ πλούσιος ὁ ἀνελεήμων καὶ τὸν Ἀβραὰμ τὸν φιλόξενον, καὶ τὸν μὴ ὑπ' αὐτοῦ ἐλεηθέντα Λάζαρον. ἡ δὲ ἀσελγὴς Αἰγυπτία καὶ τὴν Σωσάνναν τὴν σώφρονα, καὶ τὸν Ιωσήφ, διν ἐπειραξε, καὶ ἐσυκοφάντησεν· ἡ δὲ ἀδικος Ιεζαβέλ καὶ τὸν Ἡλίαν τὸν δίκαιον, καὶ τὸν Ναθουθαί, διν ἡδίκησεν· ὁ δὲ Νέρων ὁ τύραννος καὶ τὸν Κωνσταντίνον τὸν ἴσαπόστολον, καὶ τὸν Πέτρον καὶ Παῦλον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀγίους τοὺς ὑπ' αὐτοῦ φονευθέντας. Ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἔννοιαν ταύτην τοῦ Κυρίου ὁ λόγος· «Ο-^{Ιωάν. 19, 37.} » ψονταί, εἰς διν ἐξεκέντησαν»· τοῦτο δὲ πλατύτερον ἐκφράζει ὁ σοφὸς Σολομών,

^{Σ. 5.} λέγων « Τότε στήσεται ἐν παρθησίᾳ πολ-
^{4, 2.} » λῃ ὁ δίκαιος κατὰ πρόσωπον τῶν θλι-
ψάντων αὐτόν, καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς
πόνους αὐτοῦ. Ἰδόντες, ταραχθήσονται
» φόβῳ δεινῷ, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ
» παραδόξῳ τῆς θεωρίας ». Ἀλλὰ μετὰ
τὰς ἔλειψες φωνὰς καὶ δεήσεις ἐπέτυχεν
ἄρα γε ὁ βασανιζόμενος πλούσιος τῆς ζη-
τουμένης ὑπ’ αὐτοῦ μικροτάτης παρηγορίας;
οὐχί. Ἀκούσατε τί πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ὁ
Ἀβραάμ.

^{Αὐκ. 16.} Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνή-
^{25.} σθητι, ὅτι ἀπέλαθες σὺ τὰ ἀγαθά
σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος
ὅμοιώς τὰ κακά νῦν δὲ ὅδε παρ-
καλεῖται, σὺ δὲ ὅδυνάσαι.

Τέκνον ὄνταςεν ὁ Ἀβραάμ τὸν πλού-
σιον, καν διὰ τὴν σκληρότητα τῆς καρδίας
αὐτοῦ ἀνάξιος ἦν τῆς τοιαύτης ὄνουμασίας,
ἴνα φανερώσῃ, ὅτι καὶ μετὰ θάνατον ἡ
ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος μένει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν
^{1. Κε. 13, 8.} δικαίων. « Ἡ γὰρ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπί-
» πτει». οὗτοι κακίζουσιν, οὐδὲ μισοῦσιν
ἐκεῖνοι τοὺς ἀμαρτωλούς, ἀλλ’ οὐκτείρουσιν
αὐτούς, καὶ ἐλευσι· τοῦτο δὲ δηλοῦσι παῦ-
τα τὰ ἡμερώτατα καὶ συμπαθέσατα λόγια.
Τέκνον, ἐνθυμήθητι, ὅτι σὺ ἀπέλαθες τὰ
ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ ὁ Λάζαρος
ὅμοιώς τὰ κακά διὸ δικαίως ὁ μὲν Λάζαρος
νῦν εὑφραίνεται, σὺ δὲ βασανίζεσαι τὰ
αὐτὰ δὲ ἀλλαχοῦ ἐδίδαξεν ὁ σωτὴρ ἡμῶν,

^{4.} ^{5.} εἰπών. « Μακάριοι οἱ πενθῦντες, ὅτι αὐτοὶ
^{Αὐκ. 6.} παρηκληθήσονται ». καὶ, « Οὐαὶ ὑμῖν οἱ
^{25.} ἐμπεπλητμένοι, ὅτι πένθήσετε καὶ κλαύ-
» σετε ». Ἀλλ’ ἄρα γε πάντες οἱ ἀπολαμ-

βάνοντες τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ κολάζονται εἰς
τὴν μέλλουσαν ζωήν, πάντες δὲ οἱ ἐν τῷ
κόσμῳ πάσχοντες δοξάζονται ἐν οὐρανῷ;
οὐχί· ἐκεῖνοι μόνοι οἱ πλούσιοι καὶ εὐτυχεῖς
κολάζονται, δοσοὶ, καθὼς ὁ πλούσιος τοῦ
σημερινοῦ εὐαγγελίου, νομίζοντες τὰ δοθέν-
τα αὐτοῖς ἀγαθὰ ἴδια, καὶ μηδὲν μεταδι-
δόντες τοῖς πτωχοῖς, καταδαπανῶσιν αὐτὰ
εἰς τὰς ἴδιας τρυφὰς καὶ ἀπολαύσεις· τοῦτο
δὲ ἐφανέρωσεν, ἐπειδὴ οὐκ εἶπεν, Ἀπέλαθες
τὰ ἀγαθά, ἀλλ’ « Ἀπέλαθες τὰ ἀγαθά
» σου», ἥγουν ἐκεῖνα, δοσαὶ ὡς ἴδια ἀγαθά,
καὶ ὡς σοὶ μόνῳ δοθέντα κατηγάλωσας,
οὐδὲν δὲ τοῖς πτωχοῖς μετέδωκας. ὅμοιώς
ἐκεῖνοι μόνοι οἱ πτωχοὶ καὶ ἀσθενεῖς δοξά-
ζονται ἐν οὐρανοῖς, δοσοὶ, ὡς ὁ Λάζαρος,
μετὰ ὑπομονῆς καὶ καρτερίας δὶ ἀγάπην
θεοῦ καὶ τὴν πτωχείαν ὑπομένουσι καὶ τὴν
ἀσθενειαν. Διὰ τούτων δὲ τῶν λόγων δεῖξας,
ὅτι οὐκ ἔστι δίκαιον τὸ τοῦ πλουσίου ζή-
τημα, προστίθησι τὸ δοτεῖ καὶ ἡ τούτου
ἐκπλήρωσίς ἔστιν ἔργον ἀδύνατον, λέγων.

Kai ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ^{Αὐκ. 16,} ^{26.} ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστή-
ρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβήναι
ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνανται,
μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπε-
ρῶσιν.

Πρὸς τούτοις δὲ πᾶσι, λέγει, τοῖς δι-
καιοῖς λόγοις καὶ ἀλλοις λόγος ἐστίν, δοτις
ἐμποδίζει τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ζητήματός
σου. « Μέγα χάσμα » ἥγουν μέγα καὶ βα-
θύτατον κείον διάσημα στερεῶς κατεσκευ-
ασμένον κεῖται μεταξὺ ἡμῶν τῶν ἐν τῇ
θείᾳ δόξη· καὶ ὑμῶν τῶν ἐν βασάνοις τοῦτο

δὲ γέγονεν, ἵνα μηδὲ οἱ μακάριοι δύνωνται, καὶ θέλωσι, διαπερᾶσαι εἰς τὸν τόπον τῶν καταδίκεων, μηδὲ οἱ κατάδικοι εἰς τὸν τόπον τῶν μακαρίων. Σημείωσαι δὲ πρῶτον, ὅτι διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ἐλάλησεν ὁ Κύριος περὶ τῶν μελλόντων γενέσθαι μετὰ τὴν τελευταίαν αἵτοῦ παγκόσμιον κρίσιν καὶ ἀπόφασιν, ὡς περὶ ἐνεστώτων πραγμάτων. Σημείωσαι δὲ δεύτερον, ὅτι εἰπὼν τὸ « ὅπως οἱ θέλοντες », καὶ σιωπήσας τὸ ἐὰν θέλῃ ὁ θεός, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν καθένα, ἵνα νοήσῃ, ὅτι ἴδιᾳ μὲν θελήσει οὐδεὶς δύναται μεταβῆναι ἐκ τοῦ τόπου τῆς βασάνου εἰς τὸν τόπον τῆς μακαριότητος, ἐὰν δὲ ὁ θεὸς θέλῃ, καταστήσας διὰ τῆς τῶν ἀμαρτημάτων συγχωρήσεως ἄξιον τοῦ παραδείσου τὸν ἀνάξιον, ποιεῖ τὴν τοιαύτην μετάθεσιν. Τοῦτο τὸ ἔργον ἄχρι τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως τῇ μὲν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐναντίον, εἰς δὲ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ ἔστι κατάλληλον ἄχρι τῆς σήμερον οὐδὲ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ κατέβη. ἐξ οὐρανοῦ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὐδὲ οἱ νεκροὶ ἀνεστάθησαν, οὐδὲ τὰ σώματα, διέπειν ἐπράξαν τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν, ταῖς ἴδιαις ψυχαῖς ἡγάθησαν, οὐδὲ ἡ κρίσις γέγονεν, οὐδὲ ἡ ἀπόφασις ἐξεφωνήθη. ὁ δὲ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου θύεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπάνω εἰς τῶν ὄρθιοδόξων τὰ θυσια-
1. Κρ. 11, στήρια, « Ἄχρις οὖν ἀν ἐλθῃ », ἥγουν ἔως τῆς δευτέρας παρουσίας αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ οὖν ἡ θυσία, ἥτις, ἐν τῷ σταυρῷ προσενεγκεῖσθαι, κατήλαξε τὸν ἀνθρώπον μετὰ τοῦ θεοῦ, διηγειώς ἔνεις τῆς συντελείας προσφερομένη κάμπτει

^{26.}

τὸν πολυεύσπλαγχνον εἰς οἶκτον καὶ διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν κεκοιμημένων. Ἐπὶ ταύτη δὲ τῇ πίστει καὶ τῇ ἐλπίδι οἱ μὲν χριστιανοί, ἔχοντες καὶ τὸ τῶν Μακαβαίων παράδειγμα, προσφέρουσι τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων συγγενῶν καὶ φίλων ἰκεσίας καὶ προσφοράς, ἡ δὲ ἀγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία, ἀποσολικαῖς ἀκολουθοῦσα παραδόσεσιν, ἐκτείνει τὰς χεῖρας αὐτῆς, ἀκαταπάύστως πρεσβείουσα καὶ κατ' ὄνομα καὶ ἀνωνύμως ὑπὲρ πάντων τῶν κεκοιμημένων ὄρθιοδόξων χριστιανῶν, καὶ αὐτὴν δὲ προσφέρει τὴν ἀναίμακτον θυσίαν εἰς ἐξιλέωσιν τῆς κατὰ τῶν ἀποθανόντων ἀμαρτωλῶν θείας ἀγανακτήσεως. Ἐπανέλθωμεν νῦν ἐπὶ τὸ προκείμενον, καὶ ἀκούσωμεν τί ἀπεκρίθη ὁ ἀσυμπαθής πλούσιος, ἀκούστας ὅσα εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἀβραάμ.

Ἐἶπε δέ ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ,^{Λουκ. 18:27.} οὐα πέμψης αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς,^{28.} οὐα μὴ καὶ αὐτοὶ ἐλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου.

Τί τοῦτο; ὁ ἀσυμπαθέστατος γίνεται συμπαθής; ἐλεεῖ καὶ προκοεῖ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν αἵτοῦ ὁ μὴ ἐλεήσας τὴν ψυχὴν αἵτοῦ, μηδὲ προνοήσας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς; Ναί· παρακαλεῖ τὸν Ἀβραάμ, οὐα ἐκ νεκρῶν ἀναστήσῃ τὸν Δάζαρον, καὶ πέμψῃ αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός αὐτοῦ, οὐα μαρτυρήσῃ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ πόσην καταδίκην καὶ βάσανον προξενεῖ ἡ ἀμαρτία, πόσην ἀνάπτωσιν καὶ δόξαν ἡ ἀρετή. Καὶ ἡ τοιαύτη δὲ μεταβολὴ τῆς

ἀσυμπαθείας τοῦ πλουσίου τὴν ὑπερβολήν
κὴν σημαίνει δριμύτητα τῆς βασάνου· τό-
ση ἡ βάσανος, ὥστε ἐδυνήθη καταστῆσαι
συμπαθῆ τὸν ἀσπλαγχνού, καὶ πρὸνοητικὸν
ὑπὲρ τῶν ἄλλων τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐ-
τοῦ ἀπρονόητον. Τίνα δὲ ἄρα σκοπὸν ἔχει
ἡ παραβολή, εἰσάγουσα τὸν πλούσιον ζη-
τοῦντα παρὰ τοῦ Ἀβραάμ τοιαῦτα ζητή-
ματα; σκοπὸν ἔχει ἐλέγξαι τοὺς μὴ πει-
θομένους εἰς τὰς θείας γραφάς, ἀλλὰ ζη-
τοῦντας θαύματα· τοῦτο δὲ φανερόν ἐστιν
ἐκ τῶν ἔξης.

<sup>Λουκ. 16,
29.</sup> Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· ἔχουσι
Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκου-
σάτωσαν αὐτῶν.

Οὐδεμία, λέγει, χρεία ἐστὶ τῆς ἀποσο-
λῆς τοῦ Λαζάρου εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός
σου· ἔχουσι τὰ βιβλία τοῦ Μωϋσέως καὶ
τῶν προφητῶν· ἀκουσάτωσαν τὴν διδα-
σκαλίαν αὐτῶν, ἥτις ὁδηγεῖ αὐτοὺς πρὸς κα-
τόρθωσιν πάσης ἀρετῆς· Ἀληθῶς δὲ καὶ
ὁ προφήτης Μωϋσῆς περὶ πάσης ἀρετῆς ἐ-
λάλησεν, ἐξόχως δὲ καὶ περὶ τῆς πρὸς τοὺς
<sup>Δευτ. 15,
11.</sup> πτωχοὺς συμπαθείας ἐνετείλατο, λέγων,
« Ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χειράς σου τῷ ἀ-
» δελφῷ σου τῷ πένητι, καὶ τῷ ἐπιδεομένῳ
» τῷ ἐπὶ τῆς γῆς σου· » καὶ οἱ προφῆται
δὲ πάντες τοῦτο ἐκήρυξαν τὸ μάθημα, μά-
λιστα ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ὃς εἰς ἐξελέγχων
τοὺς Ιουδαίους, τοὺς εἰς μόνας τὰς νησείας
<sup>Ησ. 58,
7.</sup> αὐτῶν θαρροῦντας, εἶπε « Διάθρυπτε πει-
νωντι τὸν ἄρτον σου, πτωχοὺς ἀστέγους
» εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν σου· ἐὰν ἵδης γυ-
ρῷ μνόῃ, περιβάλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ

» σπέρματός σου μὴ ὑπερόψει ». Τί δὲ πρὸς
ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ πλούσιος;

Ο δὲ εἶπεν· οὐχὶ πάτερ Ἀβραάμ· <sup>Λουκ. 16,
30.</sup> ἀλλ᾽ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν πορευθῇ
πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν.

Ο πλούσιος οὗτος, ὅταν ἤκουε τὰ λό-
για τῆς θείας γραφῆς, οὐκ ἐπείθετο· ὅθεν,
τῷ ἴδιῳ μέτρῳ καὶ τοὺς ἄλλους μετρῶν,
ἔλεγε πρὸς τὸν Ἀβραάμ· οὐχὶ, πάτερ Ἀ-
βραάμ, οὐδὲ εἰς τὰ λόγια τοῦ Μωϋσέως
ὑπακούουσιν, οὐδὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν
προφητῶν πείθονται, ἀλλ᾽ ἐάν τις ἐκ νε-
κρῶν ἀναστῇ, καὶ πορευθεὶς πρὸς αὐτοὺς
κήρυξῃ μετάνοιαν, τότε ἐπιστρέψουσιν ἀπὸ
τῶν ἀμαρτιῶν αὕτων. Ο δὲ Ἀβραάμ ἀ-
παντᾷ πρὸς ταῦτα οὕτως.

Εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωσέας καὶ
τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐ-
δὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πει-
σθήσονται. <sup>Λουκ. 16,
31.</sup>

Οστις οὐ πιστεύει, οὐδὲ πείθεται εἰς
τὰ λόγια τῆς θείας γραφῆς, ἐκεῖνος οὐ πι-
στεύσει, οὐδὲ πεισθήσεται, οὐδὲ ἐάν τις ἀνα-
στῇ ἐκ τῶν νεκρῶν· αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπόκρισις
τοῦ Ἀβραάμ πρὸς τὸ δεύτερον ζήτημα τοῦ
πλουσίου. Εστι δὲ ἡ ἀπόκρισις αὕτη ἀλή-
θεια ἀποδεδειγμένη, καὶ ὑπὸ τῶν πραγμά-
των ἐπιβεβαιωμένη· διότι καὶ ὁ Λάζαρος ὁ
τῆς Μάρθας καὶ Μαρίας ἀδελφὸς ἀνέστη
ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ὅμως οἱ ἀρχιερεῖς οὐδὲ
ἐπίστευσαν, οὐδὲ μετεγόησαν, ἀλλ᾽ ἐθου-
λεύσαντο ἀποκτεῖναι τὸν Λάζαρον· « Καὶ <sup>Ιωάν. 11,
10.</sup> πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμένων ἀγίων <sup>απ. Μ27,
52, 53.</sup>

» ἡγέρθησαν » εἰς τὸν καιρὸν τοῦ σωτηρίου πάθους τοῦ Χριστοῦ; « καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῷ μνημείῳ, μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφᾶνίσθησαν πολλῶς»· καὶ ὅμως οἱ Ἰουδαῖοι οὐκ ἐπίστευσαν, οὐδὲ μετενόησαν, ἀλλ᾽ ἐδίωκον, καὶ ἀπέκτεινον τοὺς ἀποσόλους καὶ μαθητὰς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: Ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς τῆς σω-

^{πρώτης} 1. τηρίας, δὲ Ἰησοῦς Χριστός, « καὶ παρέστησεν

^{3.} » ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, διὸ ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὥπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ»· καὶ ὅμως οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἐπίστευσαν, οὐδὲ μετενόησαν, « ἀλλ᾽ ἀρ-

^{Ματ. 28,} 12, 13. γύρια ἵκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, λέγοντες· Εἴπατε, δοτὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, νυκτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτόν, ὑμῶν κοιμωμένων». Ἐὰν δὲ καὶ τὴν σήμερον εἶτε ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνίστατο, ἐγίνετο δὲ τοῦτο κατὰ ἀκολουθίαν, πόσαις ἀμφιβολίαις, πόσαις ἔρευναις, πόσαις συκοφαντίαις, πόσοι δισταγμοί, μή τις ὑποκριτής ἐστι καὶ ψεύστης· ὁ λέγων ὅτε ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, μήτι ἐστὶ πνεῦμα· διότι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν

^{Ιωάν. 20,} ἀποστόλων, δοτεὶ πρῶτον εἶδον τὸν Ἰησοῦν

^{25.} ^{Ματ. 28,} Χριστὸν ἀναστάντα, ἀλλοι μὲν ἡπίστησαν,

^{17.} ^{Αὐτοὶ 24,} ἄλλοι δὲ ἐδίστασαν, ἄλλοι δὲ « ἐδόκουν

^{37.} » πνεῦμα θεωρεῖν». Πρὸς τούτοις, ἐὰν κατὰ καιροὺς ἀνίστατο τις ἐκ τῶν νεκρῶν, διάβολος, δοτις ἐπετηδεύθη φαντασιώδη θαύματα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Φαραὼ, ἐπετηδεύετο καὶ φαντασιώδεις νεκρῶν ἀνατάσεις, καὶ δι αὐτῶν διδάσκων ὅσα ἡθελεν, ἐπλάνα πολλούς. Μάτην λοιπὸν ζητεῖται γεκρῶν

ἀνάστασις εἰς βεβαίωσιν τῶν πιστευομένων καὶ διόρθωσιν τῶν ἀμαρτιῶν· ὁ λόγος τῶν θείων γραφῶν ἐστι βεβαιότερος τῆς μαρτυρίας τῶν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντων· διότι ἐσὶ πιστότερος καὶ αὐτῶν τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν, ὡς πανσόφως ἐδίδαξεν ὁ θεηγόρος Πέτρος, διστις, καὶ εἰδε πάντα τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰδε τὴν μεταμόρφωσιν αὐτοῦ, καὶ ἡκουσε τὴν ἐξ οὐρανοῦ φωνὴν λέγουσαν « Οὗτος ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ μαρτυρός ^{5.} πατητός, ἐν ᾧ εὑδόκησα, αὐτοῦ ἀκούεις», τε», ἐλεγεν δομως « Καὶ ταύτην τὴν ^{1. 18, 19.} φωνὴν ἡκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὅντες ἐν τῷ ὅρει τῷ ἀγίῳ, καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον».

Σημεῖωσαί δέ, δοτὶ ἡ παραβολὴ αὕτη παρίστησιν οὐ μόνον τοὺς κολαζομένους βλέποντας καὶ ἀναγνωρίζοντας τοὺς δικαίους, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον, ἥγουν τοὺς δικαίους βλέποντας καὶ ἀναγνωρίζοντας τοὺς καταδίκους. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔχει προφανῆ τὸν λόγον, διότι τῶν καταδίκων ἡ βάσανος αὐξάνει, δοταν βλέπωσι τῶν δικαίων τὴν δόξαν· τὸ δὲ δεύτερον ἀπορίαν προξενεῖ· διότι, ἐὰν οἱ δίκαιοι βλέπωσι καὶ ἀναγνωρίζωσι τοὺς καταδίκους, ἀκολουθεῖ τὸ δοτὶ θλίβονται, εὔσπλαγχνοι· δοντες καὶ φιλάνθρωποι· ἡ δὲ θλίψις σμικρύνει τὴν τελειότητα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς μακαριότητος αὐτῶν. Η ἀπορία αὕτη δύο λόγους δέχεται· ἴδού ἡ πρώτη· οἱ δίκαιοι οὐ βλέπουσιν ὅλως τοὺς ἐν τῷ ὅρῃ ἀμαρτωλούς· ἐρρέθη δὲ τοῦτο διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ παραβολικοῦ λόγου, καὶ μὴ ἀρμόζῃ εἰς τὸν σκοπὸν τῆς παραβολῆς, καθὼς καὶ τινα

Εἶπε τὸν λόγια τῶν ἄλλων παραβολῶν οὐχ ἀρμόζου-
ση. εἰς τὸ κατὰ Ματ. σὺν εἰς τὸν παραβολικὸν σκοπόν, ὡς ἄλλο-
Εὐαγγῆλ.

τῆς 11, θί που εἴπομεν. Ἰδοὺ καὶ ἡ δευτέρα· ἡ
Κυριακ.
Τάξ. 1,
Σελ. 251. παραβολὴ λαλεῖ περὶ τῶν συμβαινόντων
πρὸ τῆς δευτέρας παρουσίας, καὶ τῆς κρί-
σεως καὶ ἀποφάσεως τοῦ Θεοῦ, καθ' ὃν καὶ
ρὸν οὐδὲ οἱ ἀγιοι ἀπολαμβάνουσι τὸ τέλειον
τῆς μακαριότητος, οὐδὲ οἱ ἀμαρτωλοὶ τὸ

τέλειον τῆς κολάσεως· ὅθεν ἡ ἐκ τῆς συμ-
παθείας θλίψις τῶν δικαίων σημαίνει τὸ
ἀτελὲς τῆς ἀπολαύσεως τῆς Θείας δόξης·
τοῦτο δὲ διαρκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας τῆς κρί-
σεως· θλίβονται δὲ ἕως τότε, βλέποντες
καὶ ἀναγνωρίζοντες τοὺς κολαζομένους, ἵνα
ἐκτενῶς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ ἀπολυτρώ-
σεως αὐτῶν πρεσβεύωσιν.